

ЗВІТ
про стратегічну екологічну оцінку
Програми економічного, соціального
та культурного розвитку
Щастинської міської територіальної
громади Щастинського району
Луганської області на 2024-2027 роки

Зміст

Вступ.....	3
1. Зміст та основні цілі програми, її зв'язок з іншими документами державного планування.....	4
2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо проєкт програми не буде затверджено	9
2.1. Клімат та рельєф	10
2.2. Атмосферне повітря	11
2.2. Водні ресурси	14
2.3. Земельні ресурси	16
2.4. Лісовий фонд.....	19
2.5. Природно-заповідний фонд та біорізноманіття.....	19
2.6. Управління відходами.....	25
2.7. Аналіз захворюваності населення	26
2.8. SWOT-аналіз екологічної ситуації.....	27
3. Характеристику стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу	28
4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються програми, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом	29
5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються програми, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки програми	31
6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків	35
7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання програми	40
8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки).....	41
9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання програми для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.....	43
10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)	44
11. Резюме нетехнічного характеру	44

Вступ

Одним із основних інструментів реалізації державної екологічної політики є стратегічна екологічна оцінка та оцінка впливу на довкілля. Вони дають змогу запобігти негативному впливу на навколишнє природне середовище та встановити відповідність запланованої чи здійснюваної діяльності нормам і вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки.

Стратегічна екологічна оцінка – процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків.

Метою стратегічної екологічної оцінки є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

Стратегічна екологічна оцінка здійснюється на основі принципів законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності та повноти інформації у проекті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

Об'єктом оцінки даного звіту є документ державного планування – проєкт Програми економічного, соціального та культурного розвитку Щастинської міської територіальної громади Щастинського району Луганської області на 2024-2027 роки (далі – Програма).

Проєкт Програми відображає загальні пріоритети та цілі розвитку Щастинської міської територіальної громади (далі – громада). Програма поєднує зусилля, спрямовані на виконання повноважень військовою адміністрацією в умовах тимчасової окупації території громади, підтримку внутрішньо-переміщених осіб, подолання наслідків бойових дій та наслідків окупації на території населених пунктів громади, створення умов для відновлення економічного зростання, залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій із зусиллями, спрямованими на пом'якшення несприятливого впливу на довкілля.

1. Зміст та основні цілі програми, її зв'язок з іншими документами державного планування

Програма економічного, соціального та культурного розвитку Щастинської міської територіальної громади Щастинського району Луганської області на 2024-2027 роки (далі – Програма) визначає мету та пріоритетні напрями дій на 2024-2027 роки щодо забезпечення розвитку реального сектору економіки і на цій основі поліпшення якості життя населення, максимально можливого зменшення негативних соціально-економічних наслідків, які виникли на території Щастинської міської територіальної громади. Головна мета Програми полягає в: створенні умов для забезпечення сталого розвитку населених пунктів Щастинської міської територіальної громади; підвищенні ефективності використання його внутрішнього природно-ресурсного потенціалу; підвищенні якості життя населення, розв'язання соціально-економічних проблем.

В умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України (що є абсолютним форс-мажором) та введенням в Україні воєнного стану (указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України від 24.02.2022 № 2102-IX) проєкт Програми розроблено виходячи з реальних можливостей, наявних даних, пріоритетних завдань.

Програма розроблена на підставі законів України «Про правовий режим воєнного стану», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про засади державної регіональної політики», постанови Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проєктів Бюджетної декларації та державного бюджету», постанова Кабінету Міністрів України від 31.05.2021 № 586 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2022-2024 роки».

З метою забезпечення цілісності системи планування регіонального розвитку Програма враховує положення програмних документів, які діють на державному, регіональному та місцевих рівнях, а саме:

Цілей сталого розвитку України до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019);

Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695;

Основних макропоказників економічного і соціального розвитку України та окремих кількісних припущень до прогнозних розрахунків на 2022-2023 роки, надісланих листом Міністерства економіки України від 14.10.2012 № 3031-07/700055-06;

Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.04.2021 № 443-р;

Плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 932-р;

рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, створеної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 20, зокрема стосовно схвалення представлених НААН добровільних національних завдань щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель (далі - НРДЗ) за напрямом «Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах», а також допоміжних заходів щодо досягнення НРДЗ за напрямками «Відновлення зрошення і поліпшення еколого-меліоративного стану зрошуваних земель» та «Відновлення та стале використання торфовищ» (<https://mepr.gov.ua/news/32479.html>). Відповідні завдання і заходи щодо НРДЗ також зазначені у рішенні Ради національної безпеки і оборони України від 23.03.2021 № 111/2021 «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації»;

Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р;

Плану заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р;

Національною економічною стратегією на період до 2030 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179;

Державної стратегії управління лісами України до 2035 року та операційним планом її реалізації у 2022 – 2024 роках, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р;

Водної стратегії України на період до 2050 року та плану її реалізації у 2022 - 2024 роках, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134;

Ріо - Конвенцій та інших міжнародних угод природоохоронного спрямування.

Стратегії розвитку Луганської області на 2021-2027 роки, затвердженої розпорядженням голови обласної державної адміністрації - керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 26.03.2020 № 246;

Стратегії розвитку Щастинської об'єднаної територіальної громади на період до 2027 року.

Головною метою Програми є створення умов для економічного зростання; посилення інвестиційної та інноваційної активності; стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу; підвищення конкурентоспроможності території громади; забезпечення належного функціонування інженерно-транспортної та комунальної інфраструктури; проведення цілеспрямованої містобудівної політики; формування чистого та безпечного довкілля; збереження та відновлення природних екосистем та забезпечення енергетичної безпеки;

забезпечення доступності широкого спектра соціальних та адміністративних послуг; якісної, сучасної і доступної освіти та якісних медичних послуг; створення комфортних умов для проживання мешканців Щастинської міської територіальної громади, їх культурного розвитку та дозвілля.

Досягнення мети планується через реалізацію чотирьох стратегічних цілей:

1. Економічне зростання: конкуренто- спроможність; розвиток бізнес середовища, агропромислового комплексу та залучення інвестицій.
2. Сучасна розвинута енергоефективна інфраструктура.
3. Безпечна, розвинута, згуртована громада, комфортна для проживання кожного.
4. Електронне самоврядування та відкрита влада.

Таблиця 1.1

Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання
1. Економічне зростання: конкуренто- спроможність; розвиток бізнес середовища, агропромислового комплексу та залучення інвестицій	1.1. Розвиток сфери адміністративних послуг, малого та середнього бізнесу, жіночого та молодіжного підприємництва, сільського господарства	1.1.1. Сприяння розвитку якісних та доступних адміністративних послуг
		1.1.2. Запровадження інструментів підтримки та стимулювання підприємництва на конкурсних засадах, пільгового, кредитного, грантового стимулювання розвитку бізнесу (у т.ч. сільського господарства)
		1.1.3 Сприяння просуванню та пізнаваності товарів/послуг місцевого бізнесу в інших регіонах України та закордоном
		1.1.4. Сприяння розвитку самозайнятості та підприємництва, особливо серед жителів сільської місцевості, жінок, молоді, внутрішньо переміщених осіб, учасників АТО/ООС, людей з інвалідністю з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності
		1.1.5 Сприяння утворенню бізнес-кластерів та просторів (коворкінг)
	1.2. Системна робота над іміджем території та залученням інвестицій	1.2.1. Підвищити інвестиційну привабливість територій, особливо в післявоєнний період
		1.2.2 Сприяння впровадження інноваційних технологій, смарт-систем, енергоефективних заходів у роботу бізнесу
		1.2.3. Сприяння впровадження інноваційних технологій, смарт-систем, енергоефективних заходів у роботу бізнесу
1. Сучасна розвинута енергоефективна	2.1.Відновлення житлово-комунального господарства	2.1.1. Якісне водопостачання та водовідведення
		2.1.2. Сприяння створенню ОСББ з

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	
інфраструктура		застосуванням кращих практик енергоефективності	
		2.1.3. Створення комплексної системи управління побутовими відходами	
		2.1.4. Проведення комплексу заходів щодо забезпечення відновлення території, благоустрою, житлового та соціального фонду	
	2.2. Логістика та транспорт	2.2.1. Впровадження сучасної системи управління транспортною інфраструктурою з дотриманням принципів безбар'єрності	
		2.2.2. Розвиток громадського транспорту та забезпечення якісних комфортних перевезень	
	2.3. Екологічна безпека та чисте довкілля	2.3.1. Проведення просвітницьких заходів щодо становлення екологічної свідомості громадян	
		2.3.2. Збереження заповідних та рекреаційних зон	
	3. Безпечна, розвинута, згуртована громада, комфортна для проживання кожного	3.1. Сучасна та якісна освіта	3.1.1. Реконструкція та капремонт закладів освіти
			3.1.2. Оновлення матеріально-технічної бази та створення нових умов освітнього середовища
3.1.3. Забезпечення закладів освіти достатньою кількістю педагогічних кадрів та створення умов для їх ефективної професійної діяльності			
3.1.4. Упорядкування мережі закладів освіти			
3.1.5. Розвиток позашкільної освіти			
3.1.6. Забезпечення національно-патріотичного виховання дітей та молоді			
3.1.7. Належне медичне обслуговування учасників освітнього процесу, здійснення постійного контролю щодо належної організації гарячого харчування учнів			
3.1.8. Підвезення дітей до навчальних закладів з віддалених сільських населених пунктів			
3.1.9. Організація якісного, повноцінного та безпечного харчування			
3.1.10. Покращення умов праці та підвищення кваліфікації працівників харчоблоків закладів освіти			
3.2. Свідоме патріотично-культурне середовище		3.2.1. Підвищення рівня надання культурних послуг	
		3.2.2. Створення власного презентабельного історико-культурного простору	

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	
		3.2.3 Забезпечення розвитку культури та культурного розмаїття	
		3.2.4 Національне, патріотично-історичне середовище	
		3.2.5 Підвищення рівня майстерності працівників культури та учнів мистецької школи	
	3.3. Якісна доступна медицина та спорт	3.3.1 Оснащення медичних закладів сучасним обладнанням діагностики й лікування	
		3.3.2 Створення комфортних умов для роботи медичних працівників та перебування пацієнтів	
		3.3.3 Проведення профілактично-оздоровчих заходів	
		3.3.4 Відновлення та розбудова закладів спортивного напрямку	
	3.4. Розвинуті соціальні послуги	3.4.1 Відновлення роботи соціальної сфери та створення умов для підвищення соціальної захищеності мешканців	
		3.4.2 Підвищення ефективності надання соціальної допомоги	
		3.4.3. Посилення співпраці з приватним сектором, неприбутковими та неурядовими організаціями	
		3.4.4. Забезпечення своєчасної та достатньої допомоги незахищеним верствам населення	
	3.5 Інтегроване громадянське суспільство	3.5.1 Підвищення просторової безпеки з урахуванням принципів безбар'єрності різних галузей життя громади	
		3.5.2 Організаційна та консультаційна підтримка існуючих та сприяння створенню нових дієвих неурядових громадських організацій (НГО)	
	4. Електронне самоврядування та відкрита влада	4.1. Інформаційний простір регіону	4.1.1 Впровадження сучасних інформаційних технологій
			4.1.2 Відновлення місцевого телебачення, місцевої радіохвилі та друкованих ЗМІ
4.1.3 Просування українського патріотичного контенту, висвітлення достовірних історичних фактів та протидія ворожій дезінформації			
4.2. Прозоре ефективне врядування		4.2.1 Залучення громадян до управління містом з використанням можливостей електронних застосунків відкритого врядування	
		4.2.2 Розбудова принципів довіри та взаємоповаги між владою та суспільством	

2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо проєкт програми не буде затверджено

Відповідно до положень Закону України від 03.03.2022 № 2115-IX «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», органи державної статистики призупинили оприлюднення статистичної інформації щодо поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення.

Враховуючи відсутність повної необхідної поточної статистичної інформації за 2022 рік, методологічно-статистичної бази для прогнозування ситуації по території громади, прогнозні розрахунки розроблені виходячи з реальних можливостей, наявних даних, пріоритетних завдань на основі аналізу поточної економічної та соціальної ситуації, з урахуванням тенденцій попередніх років.

Крім того, територія Щастинської міської територіальної громади тимчасово окупована Російською Федерацією, що унеможливорює провести об'єктивний аналіз ситуації в зоні конфлікту на території громади. Сьогодні не проводиться екологічний моніторинг, відсутня достовірна інформація про характер пошкоджень підприємств, інфраструктури тощо.

Відсутність статистичних даних за 2022 рік та високий ступінь невизначеності і непередбачуваності у сфері національної та регіональної безпеки ускладнює проведення об'єктивного аналізу та оцінки поточної екологічної ситуації на тимчасово окупованих територіях та повноцінного прогнозу ймовірного подальшого стану навколишнього природного середовища області.

З огляду на зазначене, аналіз поточного стану та прогнозування подальшого стану навколишнього природного середовища громади доцільно здійснювати виходячи з реальних можливостей та наявних даних.

Не затвердження Програми не дозволить пом'якшити вплив на стан довкілля на підставі того, що Програмою передбачено ряд заходів щодо збереження навколишнього природного середовища. Оцінка змін поточного стану довкілля, факторів впливу та моніторинг наслідків виконання цієї програми для довкілля, буде здійснено відповідальними виконавцями даної програми у процесі реалізації. Заходи Програми також передбачають контроль за її реалізацією. Крім того, на етапі затвердження програми не можливо оцінити вплив від реалізації конкретних проєктів через дефіцит інформації щодо умов конкретної планованої діяльності та технологій, тому оцінку впливу на довкілля окремих проєктів доцільно здійснювати на більш пізньому етапі під час планування конкретної діяльності.

Щастинська міська територіальна громада Щастинського району Луганської області утворена відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 року №717-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Луганської області», шляхом

об'єднання територіальних громад (населених пунктів) м. Щастя (Новоайдарського району), Передільської сільської ради, Петропавлівської селищної ради (Станично-Луганського району) та Трьохізбенської сільської ради (Новоайдарського району).

Адміністративний центр — місто Щастя Щастинського району.

Площа територіальної громади - 469.2 км².

Чисельність територіальної громади – 21967 мешканця.

Щільність населення – 51,9 осіб на 1 км².

2.1. Клімат та рельєф

За своїми кліматичними умовами громада належать до III кліматичного поясу. Клімат місцевості – помірно-континентальний, середньорічна температура повітря становить 8,3 °С; середня температура січня – мінус 5,7 °С, липня – плюс 21,8 °С. Абсолютний мінімум температури сягає мінус 37 °С – 40 °С, а абсолютний максимум – плюс 40 °С.

Середня дата переходу середньодобової температури через 0 °С навесні – 21.III і восени – 21.XI. Кількість днів у році із середньодобовою температурою вище 0 °С доходить до 240 - 250. Перший мороз спостерігається в середньому 11.X, а останній – найчастіше приблизно 21.IV. Середня тривалість безморозного періоду 160 - 170 днів.

За десятилітній період середньорічна вологість показувала мінімум у липні (44 %), максимум у грудні (89 %) і коливалася від 61 % до 72 %, становлячи в середньому 65 %. За цей період число днів з опадами в рік порівняно велике – 120, з них 60 – зі сніжним покривом. Мінімальні середні суми місячних опадів припадали на квітень (34,7 мм). Найбільша кількість доводилася на червень-липень. Випадають опади в основному у вигляді дощу, тверді опади становлять 18 % - 20 %. Середньорічна сума опадів за багаторічний період становить 514 мм. За хімічним складом опади гідрокарбонатно-кальцієві, з мінералізацією 0,030-0,062 г/дм³.

Середньорічна загальна хмарність дорівнює 6,3 бала, з них нижня 4,1 бала. Це свідчить, що похмурі дні обумовлені здебільшого утворенням опадів у нижніх шарах атмосфери, що сприяє збільшенню забруднення повітряного басейну й зменшенню кількості сонячної та ультрафіолетової радіації. Сумарна сонячна радіація за тепле півріччя (квітень-вересень) становить (80 – 85) ккал/см². У холодне півріччя (жовтень-березень) вона знижується до (25 – 26) ккал/см².

Взимку переважають східні вітри (26 % від загального числа спостережень), влітку - північно-західних і західних румбів, а навесні і восени - східних і південно-східних. Середньомісячна швидкість вітру від 3 м/сек (влітку) до 8 м/сек (взимку). Максимальна швидкість досягає 25 м/сек. Число днів у році з вітром становить 260 - 330 днів. Найбільше число штилів зафіксовано в літній період, а найдужчі вітри дмуть узимку.

Дефіцит вологості є основним чинником, що визначає величину випару.

У геоструктурному відношенні район знаходиться на стику південного краю Воронезького кристалічного масиву і Донецької складчастої структури. Кам'яновугільні відкладення представлені шарами аргілітів, алевролітів, піщаників, вапняків з рідкими прошарками вугілля. У геологічній будові беруть участь породи кам'яновугільного (піщаники, аргіліти, алевроліти), крейдового (крейда, мергель, пісок, піщаник), палеогелевого (глина, піски) віків. Кам'яновугільна система розвинена повсюдно й представлена вапняками, що перешаровуються вугіллями, алевролітами тощо.

Територією громади протікають річки Сіверський Донець, Айдар, Ковсуг, Євсуг.

Сьогодні на тимчасово окупованій території громади не проводиться екологічний моніторинг, відсутня достовірна інформація про характер пошкоджень підприємств, через відсутність доступу для проведення повноцінного обстеження. Слід зазначити, що активна фаза бойових дій в регіоні може стати однією з найважливіших причин зміни клімату В результаті військових дій в атмосферне повітря викидаються продукти детонації ракет і артилерійських снарядів. Снаряди влучають у будівлі, виникають пожежі, і в залежності від того, що палає, в атмосферне повітря потрапляють продукти горіння, які також впливають на клімат.

Проект документу державного планування містить ряд завдань, спрямованих на відновлення, реконструкцію та модернізацію об'єктів критичної та соціальної інфраструктури, які постраждали внаслідок бойових дій на території громади. Виконання цих заходів після деокупації території громади сприяє сумарному адаптаційному потенціалу регіону до зміни клімату внаслідок проведення ДДП, ознаками якого є енергонезалежність, енергоефективність, водозбереження, матеріалозбереження, зменшення витрат та транспортних потреб, перехід на ефективні в умовах зміни клімату технології, забезпечення комфортних зон (тінь, вода, контрольована температура та вологість), підготовка до надзвичайних ситуацій природнього та техногенного характеру (в т.ч. запаси та запасні джерела), перевага місцевих ресурсів, збільшення території лісів, лугів та водноболотних угідь. Зміна погодних умов, економічних умов, водокористування, енергоспоживання, кліматичну міграцію, появу інвазивних видів, надзвичайні ситуації природного та техногенного характерів можуть вплинути на ефективність та спроможність виконання Програми, але цей вплив на незначний.

2.2. Атмосферне повітря

Головний промисловий об'єкт на території Щастинської міської територіальної громади – ВП «Луганська ТЕС» ДТЕК «Східенерго». Свого часу це була одна за найбільших електростанцій світу, а зараз одна з найбільших в Україні. Її електрична потужність складає 1450 МВат. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря залежать від обсягів виробництва підприємства і використання у виробництві застарілого енергоємного обладнання та

технологій. Вагомий вплив на стан атмосферного повітря має виконання природоохоронних заходів, оновлення зношеного устаткування, заміна застарілих технологій більш сучасними.

Електростанція - найбільший забруднювач довкілля у громаді за обсягом викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами у 2014 - 2021 роках. В 2021 році Луганська ТЕС здійснила 12978,177 т викидів, з них: речовини у вигляді суспендованих твердих частинок - 2229,979 т/рік; сполуки азоту – 3694,417 т/рік; діоксид та інші сполуки сірки – 6622,573 т/рік; вуглецю оксид - 194,804 т/рік; неметанові леткі органічні сполуки - 217,197 т/рік; метан - 15,753 т/рік.

Частка оснащення джерел викидів газоочисними установками (ГОУ) – 7,0 %. Ефективність роботи ГОУ – 93,57 %.

Кількість хімічних елементів залежить від їхнього вмісту в паливі, а також від ступеня їхньої сорбції золою й шлаками. Ступінь переходу, наприклад, фтору і ртуті в повітря в процесі згоряння досягає 80 % - 90 % від їхнього вмісту у вихідному паливі. Ступінь переходу в повітря летких форм свинцю, кадмію й хлору перевищує 50 %. Для арсену й нікелю ця величина становить близько 20 %.

Вміст хімічних речовин у зольному пилу Луганської ТЕС складний і залежить від вихідної сировини, яка в основному представлена кальцієм (водорозчинний) $665,0 \pm 26,0$ мг/кг, магнієм (водорозчинний) $16,0 \pm 3,33$ мг/кг, марганцем (водорозчинний) $0,0001 \pm 0,0006$ мг/кг. Валовий вміст марганцю становить $266,4 \pm 20,66$ мг/кг, свинцю – $1,22 \pm 0,14$ мг/кг, кадмію – $0,04 \pm 0,0066$ мг/кг. Важливе гігієнічне значення має дисперсність пилових часток, що містяться в атмосферному повітрі, оскільки від неї багато в чому залежить біологічна дія на організм людини.

Таблиця 2.1

Вміст хімічних речовин у зольному пилу Луганської ТЕС (n=36)

Найменування показника	Кількість хімічних сполук у викидах (мг/кг)		
	мінімальна	максимальна	середня
Кальцій (водорозчинний)	626,0	704,0	$665,0 \pm 26,0$
Магній (водорозчинний)	11,0	21,0	$16,0 \pm 3,33$
Залізо загальне (водорозчинне)	0,03	0,07	$0,05 \pm 0,013$
Хром (6+) (водорозчинний)	0,29	0,43	$0,36 \pm 0,046$
Хром (6+) (рухлива форма)	3,15	4,79	$3,97 \pm 0,54$
Мідь (водорозчинна)	0,0001	0,0019	$0,0010 \pm 0,0006$
Мідь (рухлива форма)	0,9	1,66	$1,28 \pm 0,22$
Марганець (водорозчинний)	0,0001	0,0019	$0,0010 \pm 0,0006$
Марганець (валовий вміст)	235,4	297,4	$266,4 \pm 20,66$
Нікель (водорозчинний)	0,006	0,012	$0,009 \pm 0,002$

Нікель (рухлива форма)	0,63	1,05	0,84 ± 0,14
Свинець (водорозчинний)	0,0029	0,0031	0,0030 ± 0,00006
Свинець (валовий вміст)	1,01	1,43	1,22 ± 0,14
Цинк (водорозчинний)	0,008	0,012	0,01 ± 0,0013
Цинк (рухлива форма)	0,008	0,012	0,01 ± 0,0013
Кадмій (водорозчинний)	0,0001	0,0019	0,0011 ± 0,0003
Кадмій (валовий вміст)	0,0400	0,0600	0,05 ± 0,0066

Розміри часток пилу вугільної золи Луганської ТЕС мають виражену динаміку зменшення в розмірах зі збільшенням відстані від джерела викиду. На відстані до 10000 м кількість пилових часток розміром до 2,0 мкм зростає до 72,6 %, тоді як на межі санітарно-захисної зони становить 57,6 %. Питома вага великих часток (> 5 мкм) істотно зменшується зі збільшенням відстані від ТЕС – з 14,2 % у зоні (500 - 1000) м до 9,0 % у зоні більше 3000 м.

Забруднення атмосферного повітря за своїм якісним складом може бути досить різноманітним, залежно від характеру його джерел, особливостей технологічних процесів, використовуваної сировини, одержуваних проміжних і кінцевих продуктів.

Характеризуючи стан атмосферного повітря у цілому громаді, необхідно відзначити, що територія громади тимчасово окупована збройними формуваннями країни-агресора та знаходилася в зоні бойових дій (безпосереднього вогневого контакту з ворогом), під постійним артилерійсько-мінометним вогнем. Негативний вплив на довкілля має детонація боєприпасів, яка призводить до забруднення ґрунтів, води та повітря. Під час детонації військових ракет, артилерійських снарядів, мін утворюється низка хімічних сполук: чадний газ, вуглекислий газ, водяна пара, бурий газ, діоксид азоту, формальдегід тощо.

Додатково утворюється велика кількість токсичної органіки, окислюються навколишні ґрунти, деревина, конструкції.

При цьому забруднене повітря не має кордонів, забруднюючі речовини можуть переноситися на великі відстані та осідати. Далі є також низка токсичних елементів, як оксид сірки й азоту, що під час окислення можуть призвести до кислотних дощів. Вони можуть змінювати рН ґрунту, викликати опіки рослин, слизових тканин дихальних органів людини, птахів, ссавців і так далі.

Проєкт Програми передбачає заходи з відновлення транспортно-логістичної інфраструктури, що є одним із дієвих механізмів подолання забруднення повітря. Також створення енергоєфективних інноваційних ОСББ та управляючих компаній дозволить знизити об'єми енергетичних ресурсів для опалення та, як наслідок, знизити викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, в тому числі парникових газів, викиди яких впливають на зміну клімату. Крім того заходами передбачено утримання, догляд та насадження дерев. Деревата здатні накопичувати вуглець, що робить їх потенційно потужними інструментами проти зміни клімату, дерева також зменшують забруднення

повітря. Виконання цих заходів дозволить пом'якшити вплив на клімат та атмосферне повітря на місцевому рівні, але виконання цих заходів не дозволить знизити вплив на регіональному або національному рівнях. Тому, можна зробити висновок, що у разі незатвердження проєкту Програми вплив на клімат та атмосферне повітря на загальнонаціональному рівні залишиться без змін.

2.2. Водні ресурси

Територією громади протікають річки Сіверський Донець, Айдар, Ковсуг, Євсуг. Сіверський Донець – основна і найбільша річка Луганської області, яка із загальної довжини 1073 км на ділянці 214,3 км перетинає область з північно-західного у південно-східному напрямку.

Загальна водозбірна площа річок басейну Сіверського Дінця на підконтрольній території становить 18,07 тис. кв. км, на якій протікають 5 з 7-ми середніх річок, це лівобережні притоки – Красна, Айдар, Деркул, Повна та верхня частина Луганки, загальною довжиною 526,4 км, та 74 малих річок загальною довжиною 1674,1 км.

Ріка Айдар – річка Луганській області України, ліва притока Сіверського Дінця. Довжина 256 км. Площа водозбірного басейну 7370 км². Похил річки 0,34 м/км. Долина завширшки у верхів'ї 2-5 км, у пониззі – до 6 км. Схили долини розчленовані ярами та балками. Річище завширшки до 50 м, розчищене протягом близько 20 км. На значній протяжності являє собою чергування плесів (завглибшки 4 – 7 м) та мілководних перекатів (завглибшки 0,2 0,4 м). Живлення снігове і ґрунтове. На весняний період припадає 70 % стоку. Середній модуль стоку 1,7 л•сек/км². Скресає на початку березня, замерзає в грудні.

Мал. 1. Річка Айдар в межах Щастинської територіальної громади

Ріка Євсуг – річка у Старобільському та Щастинському районах Луганської області, ліва притока Сіверського Дінця. Довжина 82 км, площа басейну 1 190 км². Бере початок на північ від села Євсуг на південних схилах Середньоруської височини. Долина трапецієподібна, асиметрична, ширина її 3—3,5 км. Заплава двостороння, завширшки 100—150 м. У верхній течії ширина річища до 2,5 м, у середній — до 8 м, у нижній течії річище звужується до 4 м. Глибини відповідно 0,7 м, 1,2 м та 1 м. Похил річки 0,93 м/км. Живлення переважно снігове. Льодостав з грудня до середини березня. Воду з Євсуга використовують для зрошування.

Ріка Ковсуг – річка в Щастинському районі Луганської області, ліва притока річки Євсуг. Довжина 54 км. Площа водозбірного басейну 410 км². Похил 2 м/км. Долина трапецієподібна. Заплава заболочена. Річище помірно звивисте, замулене. Використовується для зрошування.

На території громади знаходяться озера: Чисте, Квіткове, Зимовне, ставки-охолоджувачі Луганської ТЕС.

Водні ресурси основних водотечій (річок Сіверський Донець, Айдар, Євсуг) у зоні впливу ТЕС формуються за досить сильного впливу техногенних чинників регіону. Хімічний склад і ступінь забруднення поверхневих вод прямо залежать від ступеня очищення промислових вод не тільки в межах досліджуваного регіону, але й вище за течією річок. Поверхневі води характеризуються загальним високим рівнем забруднення в порівнянні з фоновими значеннями за ступенем мінералізації, жорсткості, вмістом азоту в усіх формах, завислих речовин, хлоридів, сульфатів і заліза.

Підземні води залягають на глибині від 1 до 9 м. Живлення горизонту відбувається за рахунок атмосферних опадів, паводкових вод, а також перетікання вод тріщинних зон верхньої крейди. Розвантаження відбувається в ріки й водопотоки балок. Режим водоносного горизонту залежить від кліматичних чинників і режиму поверхневих вод. Води горизонту незахищені від мікробного забруднення. Підземні захищені води знаходяться на глибині (50 – 100) м. Води мають добру якість і широко використовуються в районі для питного водопостачання.

Таблиця 2.2

Показники якості питної води м. Щастя

Показники (n=36)	Стандартні показники якості питної води
Запах, (ПР)	0
Присмак, (ПР)	0
Каламутність, (НОМ)	< 0,1
Кольоровість, (град.)	5,0
pH, (один.)	6,6
Окислюваність, (мг/дм ³)	1,2
Аміак, (мг/дм ³)	< 0,05
Нітрати, (мг/дм ³)	2,0
Нітрити, (мг/дм ³)	0,003
Жорсткість загальна, (мгекв/дм ³)	7,0

Сухий залишок, (мг/дм ³)	532,0
Хлориди, (мг/дм ³)	113,0
Сульфати, (мг/дм ³)	101,0
Залізо, (мг/дм ³)	0,15
Мідь, (мг/дм ³)	0,023
Цинк, (мг/дм ³)	0,04
Свинець, (мг/дм ³)	0,004
Миш'як, (мг/дм ³)	< 0,001
Барій, (мг/дм ³)	< 0,001
Фтор, (мг/дм ³)	0,04
Нікель, (мг/дм ³)	< 0,001
Марганець, (мг/дм ³)	0,012
Лужність загальна, (мгекв/дм ³)	2,6

Каналізація м. Щастя загальносплавна. Очисні споруди забезпечують повний обсяг очищення стічних вод, після чого вони скидаються нижче за течією в річку Сіверський Донець. Але близько 23 % населення м. Щастя та інші населені пункти громади централізованої каналізації не мають. Відсутність у деяких районах міста централізованої каналізації та використання населенням зливних ям, у які скидаються побутові стоки та у яких відсутні відповідне гідроізоляційне облаштування, створюють передумови до потрапляння у ґрунтові водні горизонти та поверхневі водні об'єкти шкідливих речовин госпобутових стоків. Це створює передумови до бактеріального та хімічного забруднення підземних водних горизонтів.

Проект Програми передбачає впровадження сучасних технологій очищення стічних вод, реконструкція та капітальний ремонт колекторів водовідведення, об'єктів водопостачання та водовідведення. Це дозволить покращити якість ґрунтових вод та знизити забруднення водних об'єктів громади.

Якщо заходи Програми не будуть реалізовані, стан водних ресурсів на території Громади залишиться без змін або зазнає змін у бік погіршення.

2.3. Земельні ресурси

Загальна земельна площа Щастинської міської територіальної громади становить 41,2 тис. га, з них:

- сільськогосподарські землі – 19,26 тис.га, у тому числі:
 - сільськогосподарські угіддя – 18,58 тис.га, з них:
 - рілля – 11,99 тис.га,
 - перелogi – 0,89 тис.га,
 - багаторічні насадження – 0,63 тис.га,
 - сіножаті – 1,02 тис.га,
 - пасовища – 4,05 тис.га;
 - інші сільсько-господарські землі – 0,68 тис.га;
 - ліси та інші лісовкриті площі – 10,38 тис.га, з них:
 - лісові землі – 9,64 тис.га;

чагарники – 0,74 тис.га.
забудовані землі – 1,7 тис.га;
відкриті заболочені землі – 0,29 тис.га;
відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом – 8,42 тис.га;
внутрішні води – 1,19 тис.га.

Згідно еколого-генетичній класифікації ґрунтів України, на території громади виділено наступні ґрунти.

Дерново-примітивні малогумусовані піщані дефльовані ґрунти на давньоалювіальних піщаних відкладеннях. Формуються під розрідженою трав'янистою рослинністю і фрагментарним лишайниковим покривом. Профіль ґрунтів місцями техногенно порушений, поверхнево або повністю переритий (траншеї, насипи, виїмки та ін.). Ґрунтові води залягають глибоко і не впливають на ґрунтогенез. Зміст гумусу в гумусово-акумулятивному горизонті дуже низький (в середньому 0,45%). Ґрунтовий розчин слабокислий. Ґрунти дуже сухі з низькою вологоємністю, схильні до вітрової ерозії.

Дерново-слаборозвинені малогумусовані піщані і пов'язаний-піщані дефльовані ґрунти на давньоалювіальних піщаних відкладеннях, місцями з похороненими ґрунтами. Розвиваються під розрідженою трав'янистою рослинністю. Профіль ґрунтів фрагментарно порушений. Ґрунтові води на ґрунтоутворюючий процес не впливають. Зміст гумусу у верхньому шарі в середньому складає 0,68 %. Реакція ґрунтового розчину слабокисла. Ґрунти сухі з низькою вологоємністю, схильні до вітрової ерозії.

Дернові розвинені і потужні малогумусовані зв'язно-піщані дефльовані ґрунти на древніх алювіальних піщаних відкладеннях, місцями з похороненими ґрунтами. На них ростуть, окрім трав'янистих рослин, зарості шелюги або тополіні колки, які проявляють протидефляційну дію. Гумус у верхньому гумусово-акумулятивному горизонті в середньому складає 0,75 %. Реакція ґрунтового розчину близька до нейтральної.

Дерново-поверхнево-глинисті слабогумусовані близьководні супіщані на давньоалювіальних оглеєних пісках, зрідка з похороненими ґрунтами. Знаходяться в западинах і улоговинах з близьким (1,5-2 м) рівнем ґрунтових вод, головним чином під березовими колками. Це переважно середньо- і слабокислі ґрунти з низьким вмістом гумусу (0,4-0,7%). Характерними для них є похоронені на глибині 60-70 см добре гумусовані ґрунти.

Чорноземоподібні середньопотужні малогумусовані супіщані дефльовані на давньоалювіальних реліктово-оглеєних (ордзанди) піщаних відкладеннях. Поширення таких ґрунтів незначне, вони займають найбільш вирівняні ділянки тераси під розрідженим рослинним покривом, мають техногенно порушений профіль. Ґрунтові води залягають глибоко. Зміст гумусу у верхньому шарі в середньому складає 1,07%. Реакція ґрунтового розчину у поверхні близька до нейтральної, але з глибиною стає більше лужною. Такі ґрунти є одними з найбільш потенційно родючих і екологічно відповідають відновленню трав'яного покриву псамофітно-ксерофітних степів.

Лучно-чорноземні середньопотужні малогумусовані піщано-легкосуглинкові на алювіально-делювіальних відкладеннях з похороненими ґрунтами. Поширені в долинах балок. Сформувалися під лучно-степовою рослинністю в умовах капілярного надходження ґрунтових вод і додаткового поверхневого зволоження зливово-талими водами. Вони покриті осоково-різнотравною рослинністю з проективним покриттям 50-70%. Ґрунтові води залягають на глибині 3-5 м і на ґрунтоутворення істотно не впливають.

Гумусово-акумулятивний горизонт в середньому включає 1,2% гумусу. Реакція ґрунтового розчину від нейтральної до слаболужної. Потенційна родючість відносно помірна, і за сприятливих умов ґрунту здатна до відновлення полідомінантної степової рослинності.

Чорноземні шарувато-намиті гумусовані піщано-легкосуглинкові, підстелені похороненими ґрунтами. Поширені мало, залягають у вузьких улоговинах балок. Характеризуються слабокислою майже нейтральною реакцією ґрунтового розчину. Середній зміст гумусу в поверхневому шарі – 1,22%.

Основним критерієм оцінки екологічного стану сільськогосподарських угідь є рівень родючості ґрунтів, як основа функціонування цієї категорії земель. Тривале використання земель для сільськогосподарських потреб без належних агротехнічних заходів призвело до фізико-хімічної деградації ґрунтів, у т. ч. зниження вмісту гумусу та агрохімічних показників, що призводить до втрати врожаю і до загострення продовольчої проблеми.

Бомбардування, обстріли, міни, рух танків по полях. Все це має різний фізичний вплив на ґрунт:

- будівництво окопів і ровів для зупинки наступальних операцій змінює фізичні характеристики рельєфу і гідрологічну поведінку системи поверхневих і підземних вод;

- внаслідок обстрілів і бомбардувань утворюються кратери і змішуються ґрунтові горизонти, як наслідок – зміна ландшафтів і рельєфу;

- застосування протитанкових і протипіхотних мін порушує структуру ґрунту, на полях залишаються металеві фрагменти і вибухові речовини;

- маневри військової техніки на полі ущільнюють ґрунт, змінюючи його гідравлічні властивості, це робить поля більш вразливими до ерозії;

- розбита військова техніка та хімічний склад деяких видів боєприпасів забруднює ґрунти та засмічує землю;

- пожежі спричиняють вигорання родючого шару і знищення корисної мікрофлори, порушення водного балансу і знову ж таки ерозію ґрунту.

Оцінити стан і провести аналіз заподіяної шкоди та збитків, що завдані земельному фонду громади, наразі неможливо. Можна зробити висновок, що у разі незатвердження проекту Програми стан земельних ресурсів залишиться незмінним або зазнає змін у бік погіршення, враховуючи тривалу окупацію території та можливі бойові дії.

2.4. Лісовий фонд

Ліс, як найпотужніше рослинне угруповання, позитивно впливає на клімат, ґрунти, умови формування поверхневого стоку, збільшення врожаю сільськогосподарських культур. Площа земель лісового фонду до 24.02.2022 становила 10,38 тис. га.

Щороку в лісах громади виникали пожежі, які знищували сотні гектарів хвойних насаджень, завдають значні збитки державі, погіршуючи складну екологічну ситуацію регіону.

Військові дії на території громади призвели до колосального знищення сотні гектарів хвойних насаджень, погіршуючи складну екологічну ситуацію регіону. Відтворення лісів в умовах сухого степу та клімату, що не сприяє їх зростанню, провести дуже складно, заходи потребують значних затрат як трудових, так і матеріальних ресурсів.

Мал. 2. Ліс на території Щастинської міської територіальної громади

2.5. Природно-заповідний фонд та біорізноманіття

На території громади, яка була підконтрольна українській владі до 24.02.2022 були розташовані 4 території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення загальною площею 4,28 тис. га, в тому числі 1 територія загальнодержавного значення площею 3,28 тис.га - філіал Луганського природного заповідника «Трьохізбенський степ» та 3 місцевого значення площею 0,7 тис. га: заповідне урочище «Біляєвське», лісовий заказник «Передільський» та гідрологічний заказник «Кримська дача». Територія філіалу Луганського природного заповідника «Трьохізбенський степ» та території

заплави річок Сіверський Донець та Айдар включені до Смарагдової мережі Європи.

Відділення «Трьохізбенський степ» Луганського природного заповідника розташованобіля сіл Трьохізбенка і Калаус, на лівому березі Сіверського Дінця, у межиріччі Дінця та його лівої притоки Айдару, на другій піщаній терасі (боровій). Заповідник організований на території колишнього Трьохізбенського військового полігону. За фізико-географічним районуванням України, територія філіалу належить до Степової зони, Північностепової підзони, Задонецько-Донського краю, Старобільської схилово-височинної області. Склад земель: вкриті лісовою рослинністю – 110 га, піски – 3033,3 га, інші – 136,8 га.

Відповідно до фізико-географічного районування України, територія відділення відноситься до Степової зони, Північностепової підзони, Задонецько-Донського краю, Старобельської схилово-височинної області.

Територія заповідника витягнута з північного сходу на південний захід на відстань 9,45 км. Найвища точка заповідника – урочище Баранячий Шпиль з висотою 150 м н. р. м. Територія заповідника розчленована балочними системами (балки Нижній Баїв яр, Чехачев ерик та ін.), в східній частині на територію заповідника заходять отвершки балки Татаринцев яр. Гідрографічна мережа представлена тимчасовими потоками по дну ярів і балок, є одне озеро (Кобозево) і два ставки.

Рослинний покрив філіалу представлений псамофітними степами, агломеративною рослинністю незадернованих пісків, луками і болотами, чагарниковими угрупованнями, березовими, тополиними, осиковими і вільховими колками. Рослинні комплекси заповідника знаходяться на перших стадіях демутації. Найбільш поширені псамофітні степи. Ценотичну основу їх складають кипець пісковий (*Coeleria sabuletorum*), костриця Беккера (*Festuca beckeri*), осока лігерійська (*Carex ligerica*), житняк донський і Лавренка (*Agropyron tanaiticum*, *A. lavrenkoanum*), куничник наземний (*Calamagrostis epegeios*), полини лікарський (*Artemisia abrotanum*) та Маршалла (*A. marschalliana*). Досить значні площі (близько 600 га) на території заповідника займають угруповання ковили дніпровської (*Stipa borysthenica*).

Характерною для піщано-степових угруповань є наявність комплексу ендемічних рослин псамофільного флористичного комплексу: жовтозілля дніпровського (*Senecio borysthenicus*), юринеї волошкоподібної (*Jurinea centauroides*), житняку донського (*Agropyron tanaiticum*), льонку солодкого (*Linaria dulcis*), козельців донських (*Tragopogon tanaiticus*) і українських (*Tragopogon ucrainicus*), астрагала мінливого (*Astragalus varius*), воловика Попова (*Anchusa popovii*), деревію дрібноквіткового (*Achillea micrantha*). Звичайними є льонки дроколисті (*Linaria genistifolia*), волошка Майорова (*Centaurea majorovii*), зіновать дніпровська (*Chamaecytisus borysthenicus*).

Навесні тут у великій кількості розвиваються ефемери: крупка весняна (*Erophila verna*), косянець зонтичний (*Holosteum umbellatum*), роговик несправжньоболгарський (*Cerastium pseudobulgaricum*), види незабудки

(*Myosotis* sp.) та ін. Значні площі на піщаних ділянках покриті суцільним покривом з лишайників і зелених мохів.

На схилах і вершинах дюн і піщаних пагорбів розвиваються агломеративні угруповання з куничника наземного (*Calamagrostis epigeios*) з домішкою однорічних трав: пальчатки кров'яної (*Digitaria ischaemum*), гусятника малого (*Eragrostis minor*), верблюдки блискученької (*Coryspermum nitidum*) та ін.

На знижених ділянках формуються засолені луки. Ценотичну основу їх утворюють ситники скупчений (*Juncus conglomeratus*) та членистий (*Juncus articulatus*). Трапляються ситівник жовтуватий (*Pycnus flavescens*), ожика біда (*Luzula pallescens*), суховершки звичайні (*Prunella vulgaris*), золототисячник звичайний (*Centaureum erythrea*), види конюшини (*Trifolium* sp.) та ін. У складі цих угруповань росте плаунець заплавний (*Lycopodiella inundata*). У Луганській області ця рослина вважалась зниклою, останні відомості про неї відносяться до 30-х рр. минулого століття (Лавренко, 1927).

На території заповідника значне поширення мають угруповання чагарникових верб: гостролистої (шелюга) (*Salix acutifolia*) і розмаринолистої (*S. rosmarinifolia*). Під запоною шелюги розвивається ярус з куничника наземного (*Calamagrostis epigeios*), житняку гребінчастого (*Agropyron pectinatum*), грястиці звичайної (*Dactylis glomerata*), тонконогу вузьколистого (*Poa angustifolia*), мітлиці (*Agrostis* sp.), пирію повзучого (*Elytrigia repens*), перлівки трансильванської (*Melica transsilvanica*), місцями трапляється клейстогена розчепірена (*Cleistogenes squarrosa*).

На території заповідника поширені листяні колки з беріз повислої (*Betula pendula*) і пухнастої (*Betula pubescens*), є осикові (*Populus tremula*), тополіні (*Populus nigra*) і вільхові (*Alnus glutinosa*) колки. Трав'яний покрив в них слабо розвинений, але іноді формується ярус з гідрофільних видів: осоки чорної (*Carex nigra*), гірчаку (*Polygonum* sp.), мати-и мачухи звичайної (*Tusillago farfara*), рутвиці малої (*Thalictrum minus*), ранника вузлуватого (*Scrophularia nodosa*), суховершків звичайних (*Prunella vulgaris*) та ін.

Зелена книга України на території заповідника представлена угрупованнями ковила дніпровської (*Stipeta borysthenicae*). На території філіалу відомо понад 500 видів судинних рослин. В охоронні списки загальнодержавного і міжнародного рівнів включено понад 15 видів судинних рослин і лишайників, що ростуть на території філіалу.

До Червоної книги України внесено 9 видів виявлених у Трьохізбенському степу судинних рослин:

- береза дніпровська (*Betula borysthenica* Klokov)
- ковила волосиста (*Stipa capillata* L.)
- ковила дніпровська (*Stipa borysthenica* Klokov ex Prokudin);
- козельці донецькі (*Tragopogon donetzicus* Artemcz.);
- плаунець заплавний (*Lycopodiella inundata* (L.) Holub);
- рястка Буше (*Ornithogalum boucheanum* (Kunth.) Asch.);
- сон лучний (*Pulsatilla pratensis* (L.) Mill.);
- тюльпан дібровний (*Tulipa quercetorum* Klokov et Zoz);

– цибуля савранська (*Allium savranicum* Besser).

До Європейського Червоного списку належать 4 види:

– жовтозілля дніпровське (*Senecio borysthenicus* (DC.) Andr. ex Czern.);

– козельці донські (*Tragopogon tanaiticus* Artemcz.);

– козельці українські (*Tragopogon ucrainicus* Artemcz.);

– фіалка Лавренка (*Viola lavrenkoana* Klokov).

До Червоного списку МСОП належить житняк донський (*Agropyron tanaiticum* Nevski). до Резолюції №6 Бернської Конвенції – юрінея волошкова (*Jurinea cyanoides* (L.) Rchb.).

До Червоної книги України внесено лишайники цетрарія степова (*Cetraria steppae* (Savicz) Kärnef.) та ксантопармелія грубозморшкувата (*Xanthoparmelia gyssolea* (Ach.) Blanco et al.).

Характерною особливістю сучасної флори є значна участь неаборигенних видів: амброзії полиноистої (*Ambrosia artemisifolia*), гринделії розчепіреної (*Gryndelia squarrosa*), конізи канадської (*Conyza canadensis*), видів енотери (*Oenothera* sp.) та ін. Це обумовлено високим рівнем антропогенної трансформованості рослинного покриву внаслідок тривалого використання території як військового полігону. Після введення заповідного режиму аборигенна флора поступово відновлюватиметься, а неаборигенні рослини – зменшуватимуть чисельність і поступово зникатимуть.

Тваринний світ досить багатий та різноманітний, він поєднує лісостепові, лісові, степові та напівпустельні види, що відображає екологічну специфіку території. Зараз на території заповідника відомо близько 140 видів хребетних тварин. На території заповідника виявлено 145 видів безхребетних, з них павукоподібних – 21 вид, комах – 124 види.

Фауна ссавців нараховує близько 20 видів. Ключовим видом фауни, що потребує збереження та дослідження, є сліпачок звичайний (занесений до Червоної книги України). Це типово степовий вид гризунів з родини Хом'якових.

На території заповідника поширений всюди – у псамофітно-степових та лучно-степових угрупованнях, на відкритих піщаних кучугурах, узліссях. Досить численним сліпачок є на прилеглих до заповідника ділянках, але там він поступово зникає внаслідок того, що підприємствами лісового господарства ці ділянки розорюються і на них створюються лісові культури.

Окрім сліпачка, із ссавців у заповіднику мешкають мишівка темна, миші жовтогорла, курганцева, білозубка мала, бурозубка мала, куниця лісова та кам'яна, ласка, тхір лісовий, борсук, заєць сірий, лисиця тощо. Із ратичних досить часто можна зустріти козулю та кабана, зрідка в заповідник заходить лось.

Орнітофауна включає близько 110 видів, що гніздяться, зустрічаються як кочуючі або прольотні, або такі, що використовують територію як кормові угіддя. Звичайними на гніздуванні є крутиголовка, одуд, дрімлюга, дрізд співочий і чорний, берестянка звичайна, зозуля звичайна, зеленьк, жайворонок польовий та лісовий, сорокопуд-жулан і чорвоноголовий, зяблик, щиглик, шпак звичайний, костогриз, синиця велика, кропив'янка рябогруда, вивільга, вівсянка звичайна тощо. Серед дятлових поширені дятел звичайний, малий, сивий. На

ставках заповідника тримається огар. Декілька пар огара виводять тут своїх пташенят. За межами заповідника гніздиться орел-карлик, канюк звичайний, лунь болотний, але територія заповідника є важливою як кормові угіддя цих хижих птахів.

Плазуни представлені вужем звичайним, полозом візерунковим, ящіркою різнобарвною та ящіркою прудкою, останні два є фоновими видами псамофітного степу.

Серед амфібій у заповіднику відмічені ропуха зелена, жаба озерна, часничниця звичайна, джерелянка червоночерева. Під час розмноження ропухи масово мігрують із степу до водойм.

Із видів, занесених до Червоної книги України, тут мешкає 9, із Європейського червоного списку – 1 вид, із Бернської конвенції – 1 вид: сліпачок звичайний, мишівка темна, огар, емпуза смугаста, махаон, мнемозина, подалірій, поліксена, ксилокопа (бджола-тесляр), мелітурга булавовуса, церцерис горбкуватий, дазипода шипоносна.

Заповідне урочище «Біляєвське». Заповідне урочище розташоване на території Кряківського лісництва. Заповідне урочище загальною площею 176,5 га охоплює одне з найбільших у заплаві Сіверського Дінця озер з прилеглими до нього ділянками заплавної листяних лісів, що мають естетичне і природоохоронне значення. Озеро, що за походженням є старицею, має форму складного закруту. Його розміри – 4 км завдовжки, 15-18 м завширшки, максимальна глибина – 3,7 м.

По низьким, заболоченим берегам зростають представники родини осокових: очерет південний, рогіз широколистий. Урочище є одним з небагатьох місць на Луганщині, де збереглась численна популяція латаття білого, угруповання якого занесені до Зеленої книги України. В заплавному лісі, що оточує озеро представлені діброви, вербняками, осичниками, чорновільшаниками.

Фауна урочища представлена цінними мисливськими видами: заєць-русак, лисиця звичайна, куниця, лось, сарна, свиня дика, єнот уссурійський, борсук лісовий, бобр, ондатра, олень плямистий і олень благородний. В урочищі гніздяться багато водоплавних та інших гідрофільних птахів: качка, лисуха, чирок-тріскунок, чирок-свистунок, кілька видів куликів, лебідь-шипун. В озері водяться риби: лин, карась, короп, щука, краснопірка.

Лісовий заказник «Передільський». Розташований на західній околиці с. Геївка на землях, які передані в постійне користування державному підприємству «Новоайдарське лісомисливське господарство». Площа – 126,5 га.

Ландшафт заказника представляє собою розгалужену балку, схили якої вкриті байрачним лісом, представленим сухою бересто-пакленовою дібровою з головною породою дубом звичайним. Є ділянка діброви віком понад 100 років площею 22 га. У підліску домінують клени татарський і польовий, жостір, бузина чорна, свидина криваво-червона, шипшина, глід оманливий. У заказнику мешкають представники типової лісової фауни: заєць, вивірка звичайна, лисиця,

куниця лісова, тхір лісовий, сова сіра, дятел малий, жайворонок малий, ящірка прудка та інші.

Гідрологічний заказник «Кримська дача». Розташований на території Капітанівського лісництва державного підприємства «Новоайдарське лісомисливське господарство» Новоайдарського и Слов'яносербського районів. Площа – 393,0 га. Цікаве родовище питних підземних вод. На поверхні землі можна бачити джерела – вклюдзи, що використовуються в господарсько-питному водопостачанні. На території заказника поширені також лісові насадження, представлені 50-60-річними сосновими насадженнями, природними колками тополі білої і берези повислої, ділянками природних порослевих дібров 2-5 класу віку та залишками чорновільшаників.

Одним з негативних факторів впливу на порушення рослинного покриву є проведення на території громади військових дій. Внаслідок утворення вирв від вибухів руйнується ґрунтовий та рослинний покрив і ростуть інвазійні види рослин (злінка канадська, амброзія, лопух та ін.). Гостро стоїть проблема збереження степової рослинності. Через забруднення ґрунтів внаслідок обстрілів (у вирвах ґрунти мають значний вміст важких металів), через що відновлення рослинного покриву дуже повільне.

Військові дії на території громади несуть загрозу і тваринному світу. Це може бути безпосередня шкода, наприклад, загибель чи травмування внаслідок вибухів, розлякування через нетиповий шум, вимушена зміна міграційних параметрів чи зимових циклів тощо. А також опосередковані наслідки війни: різноманітне забруднення середовища існування і белігеративна трансформація (трансформація природного ландшафту внаслідок військових дій чи інших воєнно-технічних заходів) оселищ, цілковита їх втрата внаслідок вирубування, вигорання, переміщення військової техніки, дислокації військових підрозділів, нищення чи блокування екологічних коридорів тощо.

За інформацією Державної екологічної інспекції у Луганській області, внаслідок пожеж зазнали пошкоджень території природно-заповідного фонду, а саме частина Луганського природного заповіднику «Трьохізбенський степ», однак розрахувати шкоду, у відповідності до Методики Державної екологічної інспекції у Луганській області, на теперішній час, не є можливим у зв'язку з тимчасовою окупацією території його розташування.

Однією метою виконання завдання Програми є збереження площі земель громади з природними ландшафтами до рівня, достатнього для збереження різноманіття, близького до притаманного природного стану, та формування територіально єдиної системи для забезпечення можливості природних шляхів міграції та поширення видів рослин і тварин, яка б забезпечувала збереження природних екосистем, видів рослинного і тваринного світу та їх популяцій.

Виконання заходів проєкту Програми не спричинятиме додаткове техногенне навантаження на природньо-заповідний фонд на території Громади. Можна зробити висновок, що у разі не затвердження Програми стан, залишиться незмінним або зазнає змін у бік погіршення внаслідок впливу тривалої окупації

та можливих бойових дій на території Громади. Реалізація завдань та заходів Програми не впливає на погіршення стану рослинного та тваринного світу.

2.6. Управління відходами

В Україні щорічно утворюється близько 50 млн. м твердих побутових відходів (ТПВ), що дорівнює близько 12 млн. тон. Загалом в Україні на полігонах та звалищах накопичено понад 1,13 млрд. м³ ТПВ, середня норма утворення ТПВ однією людиною в Україні – 1,5 м³/рік (375кг/рік). Низький рівень використання відходів для переробки призводить до накопичення їх у навколишньому природному середовищі і спричиняє його забруднення.

На території громади є санкціоноване сміттєзвалище. Полігон твердих побутових відходів м. Щастя розташовано в 2 км північно-західніше міста Щастя в 100 м від автомобільної дороги Луганськ-Старобільськ. Захоронення твердих побутових відходів здійснює балансоутримувач полігону - КП «Жилбудсервіс». Полігон ТПВ введено в експлуатацію в 2008 році. Полігон ТПВ експлуатується Комунальним підприємством «Жилбудсервіс» на підставі договору оренди земельної ділянки зі Станично-Луганською райдержадміністрацією.

Проектні параметри полігону:

Земельна площа полігону – 5,313 га, 53130 м².

Проектний обсяг – 4807,6 т/рік.

Площа складування – 2,94 га, 29400 м².

Площа резервної зони – 1,903 га, 19030 м².

Термін експлуатації полігону 20 років після реконструкції 2007 року.

Фактичні параметри полігону відповідають проектним.

Станом на 31.12.2017 на полігон твердих побутових відходів м. Щастя для захоронення надійшло 49896 т відходів.

Впровадження роздільного збору твердих побутових відходів в громаді продовжить термін експлуатації полігону ТПВ.

Проектом Програми передбачено продовження реалізації заходів, виконання яких було розпочато у попередні роки, у сфері управління відходами на території громади, а саме: технічне переоснащення та оновлення парку спецтехніки та контейнерного господарства, створення потужностей з переробки та утилізації ТПВ і рослинних відходів розширення мережі надання послуг з вивезення ТВП, проведення роз'яснювальної роботи з населенням щодо необхідності укладання договорів на визів ТПВ; розвиток екологічної свідомості та культури населення; дотримання норм діючого законодавства у сфері управління відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків, в разі виникнення таких відходів.

В разі невиконання заходів передбачених проектом Програми, фактор управління відходами матиме вагоме значення серед ризиків шкідливого впливу на навколишнє середовище на території громади. Залишатимуться на тому ж рівні послуги з вивезення ТВП, збільшуватиметься кількість стихійних

сміттєзвалищ, погіршуватиметься санітарний стан населених пунктів. Крім того є ймовірність накопичення будівельного сміття, що утворилось в наслідок бойових дій. Таке сміття містить токсичні речовини, що забруднюють повітря, ґрунт і підземні води. В цій сфері розроблено Порядок поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27.09.2022 р. №1073, реалізація якого має забезпечити досягнення екологічних стандартів в сфері управління відходами на території громади.

2.7. Аналіз захворюваності населення

Забезпечення належного рівня здоров'я населення є пріоритетним завданням будь-якої держави, її системи охорони здоров'я, про що наголошено в документах міжнародного та національного права. Цілі та завдання, що стоять перед системою охорони здоров'я, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я людей, забезпечення населення доступною та якісною медичною допомогою.

Комунальне некомерційне підприємство «Щастинська міська лікарня» Щастинської міської військово-цивільної адміністрації Щастинського району Луганської області є лікарняним закладом охорони здоров'я – комунальним унітарним некомерційним підприємством, що надає первинну, вторинну/спеціалізовану та іншу медичну допомогу будь-яким особам в порядку та на умовах, встановлених законодавством України.

Штатна чисельність працівників Комунального некомерційного підприємства «Щастинська міська лікарня» Щастинської міської військово-цивільної адміністрації Щастинського району Луганської області станом на 01.01.2022 року становила 338,00 штатних одиниць, в тому числі: 70,75 ставок лікарів (20,93% від загальної затвердженої чисельності працівників); 131,50 ставок фахівців з базовою та неповною вищою медичною освітою (38,91%); 69,00 ставок молодшого медичного персоналу (20,41%); 17,00 ставок фахівців з немедичною освітою (5,03%); 49,75 ставок іншого (господарського) персоналу (14,72%).

Кількість підписаних декларацій досягає понад 8 тисяч, з них з педіатрами – 1100.

За статистичними даними КНП «Щастинська міська лікарня» на першому місці серед захворювань населення - хвороби системи кровообігу, що складає 26,05%; на другому – хвороби сечостатевої системи – 22,72%; на третьому місці – хвороби органів травлення – 10,33%.

Зберігається тенденція до погіршення стану здоров'я серед молоді, росту соціально небезпечних хвороб, у тому числі туберкульозу, ВІЛ/СНІДу. Зниження престижу професії приводить до збільшення навантаження на лікарів, що погіршує якість та своєчасність надання медичної допомоги.

Величезною проблемою є відсутність хоспісу. У громаді регресивний тип населення становить 65-70% пенсіонерів і надалі ситуація посилюватиметься.

Проектом Програми передбачені заходи з розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини, вдосконалення матеріально-технічної бази, профілактики, раннього виявлення та ефективного лікування захворювань. Можна зробити висновок, що у разі не затвердження Програми стан здоров'я населення, залишиться незмінним або зазнає змін у бік погіршення внаслідок впливу тривалої окупації та можливих бойових дій на території громади.

Окупація території, виїзд кваліфікованих медичних фахівців на територію підконтрольній Україні унеможлиблює отримання якісної медичної допомоги. Відсутність можливості звернення до сімейного лікаря в профілактичних цілях посилює прояви хронічних захворювань та ускладнить виявлення онкологічних захворювань на ранній стадії, що значно вплине на ефективність і тривалість лікування. Через психоемоційну напругу, спричинену окупацією та невизначеністю майбутнього, населення може зіткнутися з психологічними та психічними проблемами, зростанням кількості наркотичної, алкогольної та інших залежностей.

2.8. SWOT-аналіз екологічної ситуації

Таблиця 2.3

SWOT-аналіз екологічної ситуації

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> ✓ наявність об'єктів та територій природно-заповідного фонду ✓ наявність водозаборів питної води ✓ наявність базової інфраструктури системи водопостачання та водовідведення ✓ створені комунальні підприємства ✓ присутність міжнародних та гуманітарних місій в регіоні 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ складний екологічний стан громади ✓ активні бойові дії на території громади ✓ тимчасова окупація всієї території громади ✓ наявність відходів від руйнувань ✓ забруднення повітряного басейну ✓ забруднення малих та великих річок ✓ значна кількість накопичених промислових відходів ✓ низький рівень озеленення населених пунктів громади ✓ знищення лісових насаджень внаслідок бойових дій ✓ пошкодження під час бойових дій обладнання очистки стічних вод

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ засмічення берегів та русел річок рештками військової техніки, забруднення від паливно-мастильних матеріалів, вибухівки тощо ✓ відсутність системи роздільного збору та переробки твердих побутових відходів ✓ низький рівень інформованості населення громади про стан навколишнього середовища ✓ відсутність інформації щодо екологічної ситуації на тимчасово окупованій території
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> ✓ залучення коштів державного та обласного бюджетів ✓ співпраця з міжнародними фінансовими організаціями в частині залучення грантів або пільгових кредитів на відновлювальні проекти ✓ розвинутий волонтерський рух ✓ проведення компанії з отримання репарацій 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ низький рівень екологічної свідомості та відповідальності з боку населення та суб'єктів господарювання ✓ зростання рівня забруднення навколишнього середовища ✓ обмеженість спроможності міського бюджету для реалізації екологічних програм і проєктів ✓ продовження бойових дій на території громади

3. Характеристику стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу

З перших днів початку широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України населені пункти Щастинської міської територіальної громади знаходяться в зоні активних бойових дій, території яких зазнають вплив на стан довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я.

Негативний вплив на довкілля має детонація боєприпасів, яка призводить до забруднення ґрунтів, води та повітря. Майже 2668,4 тис. га Луганської області вважається імовірно забрудненою територією вибухонебезпечними предметами та потребує проведення робіт з гуманітарного розмінування.

Під час детонації військових ракет, артилерійських снарядів, мін утворюється низка хімічних сполук: чадний газ, вуглекислий газ, водяна пара, бурий газ, діоксид азоту, формальдегід тощо. Додатково утворюється велика кількість токсичної органіки, окислюються навколишні ґрунти, деревина, конструкції.

Крім того, військові дії становлять загрозу для здоров'я населення ще й у довготривалій перспективі через забруднення довкілля, тому що відбуваються в

одному з найбільш індустріалізованому та урбанізованому регіоні, що призводить до значного посилення взаємопов'язаних техногенних та екологічних загроз населенню, зокрема через порушення технологічного режиму небезпечних об'єктів. Від стану атмосферного повітря, води, ґрунтів тощо залежить здоров'я людини, якість, а подекуди і тривалість її життя.

Проект Програми передбачає заходи та завдання вирішення зазначеної проблеми на території громади, яка ймовірно зазнає впливу на стан довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я. За результатами реалізації заходів Програми, у порівнянні із існуючим станом, очікується позитивний вплив на здоров'я населення та компоненти довкілля.

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються програми, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом

Враховуючи окупацію території громади, основні екологічні проблеми розподілено на дві частини – ті, які були актуальні до 24.02.2022 року та, ті що спричинені окупацією території та активними бойовими діями, які додалися після 24.02.2022 року.

Екологічні проблеми до 24.02.2022 року.

1. Проблема накопичення ТПВ та виникнення стихійних сміттєзвалищ. Недостатньо розгалужена мережа надання послуг з вивезення ТВП приводить до виникнення стихійних сміттєзвалищ. Мешканці віддалених сіл громад через незабезпеченість послугами і низьку екологічну свідомість вивозять відходи стихійно.

2. Проблема використання населенням зливних ям. Близько 23 % населення м. Щастя та інші населені пункти громади централізованої каналізації не мають. Відсутність у деяких районах міста централізованої каналізації та використання населенням зливних ям, у які скидаються побутові стоки та у яких відсутні відповідне гідроізоляційне облаштування, створюють передумови до потрапляння у ґрунтові водні горизонти та поверхневі водні об'єкти шкідливих речовин госпобутових стоків. Це створює передумови до бактеріального та хімічного забруднення підземних водних горизонтів та поверхневих водойм.

3. Забруднення атмосферного повітря. Головний промисловий об'єкт на території Щастинської міської територіальної громади – ВП «Луганська ТЕС» ДТЕК «Східенерго». Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря залежать від обсягів виробництва підприємства і використання у виробництві застарілого енергоємного обладнання та технологій. Вагомий вплив на стан атмосферного повітря має виконання природоохоронних заходів, оновлення зношеного устаткування, заміна застарілих технологій більш сучасними.

Електростанція - найбільший забруднювач довкілля у громаді за обсягом викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами у 2014 - 2021 роках. В 2021 році Луганська ТЕС здійснила 12978,177 т викидів, з них: речовини у вигляді суспендованих твердих частинок - 2229,979 т/рік;

сполуки азоту – 3694,417 т/рік; діоксид та інші сполуки сірки – 6622,573 т/рік; вуглецю оксид - 194,804 т/рік; неметанові леткі органічні сполуки - 217,197 т/рік; метан - 15,753 т/рік.

Екологічні проблеми після 24.02.2022 року.

1. Погіршення стану повітря (невелика відстань до лінії активних бойових дій та суттєве руйнування дорожньої мережі). Наразі лінія безпосередніх бойових проходить на відстані, що не перевищує 100 км від території громади. Стан повітря може погіршуватись через бойові дії у прямий та непрямий способи. Прямий вплив бойових дій – це детонування снарядів, використання артилерійської зброї, авіабомб та ракет.

Від вибухів в атмосферне повітря викидаються свинець, сажа, вуглець й інші шкідливі речовини. Непрямий вплив бойових дій – це пожежі в екосистемах, атаки на промислові об'єкти та склади небезпечних відходів, як-от пінополіуретан, мінеральні добрива, лакофарбові вибори, аміачна селітра.

Поки що оцінити як саме близькість бойових дій впливає на стан повітря на території громади – неможливо. Крім того, слід очікувати, що внаслідок руху ворожої військової техніки та відсутності поточних ремонтних робіт дорожня мережа громади зазнає значних руйнувань. Що в свою чергу посилить негативний вплив на стан повітря від користування автотранспортом.

2. Замінованість та забруднення земельних ресурсів важкими металами, ущільнення ґрунту, зміна фізичних характеристик рельєфу та гідрологічної поведінки поверхневих і підземних вод.

Земельний фонд громади зазнав пошкоджень та негативного впливу під час повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну. Є пошкодження, які видно візуально, але є ще й хімічний аспект, адже кожен вибух снаряду на полі утворює вибухову хвилю і хімічне забруднення ґрунту.

Наслідки вибухової хвилі – утворення вирв, ущільнення ґрунтів, знищення рослинності та загибель ґрунтової фауни. Все це спричиняє зміну гідролітичного режиму та руйнування структури ґрунту і зрештою провокує ерозію ґрунту та опустелювання. У військовій зброї та вибухових речовинах використовуються хімічні сполуки, які не піддаються біологічному розкладанню та можуть забруднювати ґрунт і поверхневі води. Крім того, відбувається забруднення ґрунтів паливно-мастильними матеріалами та іншими нафтопродуктами унаслідок руху та пошкоджень військової техніки. У ґрунтах, просочених паливно-мастильними матеріалами, знижується водопроникність, витісняється кисень, порушуються біохімічні та мікробіологічні процеси. Для природного відновлення земельних ресурсів від окремих забруднень необхідно сотні років.

3. Загроза втрати тваринного і рослинного різноманіття. Порівняно невелика відстань від лінії бойових дій до території громади несе загрозу тваринному і рослинному світу. Для тварин це може бути безпосередня шкода, наприклад, загибель чи травмування внаслідок вибухів, переляк через нетиповий шум, втрата потомства, вимушена зміна міграційних параметрів чи зимових циклів тощо. А також опосередковані наслідки війни: різноманітне забруднення середовища існування і трансформація природного ландшафту, зміна

природного середовища існування, цілковита його втрата внаслідок вирубування, вигорання, переміщення військової техніки, нищення чи блокування екологічних коридорів тощо. Для рослин - це знищення та втрата різноманіття через пожежі, переміщення техніки та риття фортифікаційних споруд.

4. Накопичення будівельного сміття від руйнування цивільної і соціальної інфраструктури. Типові відходи, що залишаються після руйнувань: цегла, бетон, сталь, деревина, гіпсокартон, шифер, руберойд, частини електричної проводки. Таке сміття містить токсичні речовини, що забруднюють повітря, ґрунт і підземні води.

При гіпотетичному «нульовому» сценарії, якщо проєкт Програми не буде затверджений, подальший стабільний розвиток території громади є проблематичним, особливо в умовах тривалої окупації та можливих бойових дій. Це може призвести до погіршення екологічної ситуації та загострення проблем, виникнення яких обумовлено окупацією і відносно невеликою відстанню від лінії бойових дій, і як наслідок, може відобразитися на умовах життя та здоров'ї населення громади в бік погіршення.

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються програми, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки програми

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ визначено, що виконавчі органи сільських, селищних, міських рад у галузі охорони навколишнього природного середовища в межах своєї компетенції:

- а) здійснюють реалізацію рішень відповідних рад;
- б) координують діяльність підприємств, установ та організацій, розташованих на території відповідно села, селища, міста, незалежно від форм власності та підпорядкування;
- в) організують розробку місцевих екологічних програм;
- д) затверджують за поданням обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, а на території Автономної Республіки Крим - органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища для підприємств, установ та організацій ліміти використання природних ресурсів, за винятком ресурсів загальнодержавного значення, ліміти скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, за винятком скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення або навколишнього природного середовища за межами відповідно села, селища, міста;
- е) організують управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення на своїй території;

є) формують і використовують місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища у складі місцевих бюджетів;

ж) погоджують поточні та перспективні плани роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів;

з) забезпечують систематичне та оперативне інформування населення, підприємств, установ, організацій та громадян про стан навколишнього природного середовища, захворюваності населення;

и) організують екологічну освіту та екологічне виховання громадян;

і) приймають рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Основними міжнародними зобов'язаннями щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, ратифікований Верховною Радою України від 01.07.2015 р. № 562-VIII та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, а також Конвенція ООН з біологічного різноманіття, Рамкова конвенція про зміну клімату, Паризька кліматична угода. Проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 р. № 2354- VIII.

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- Водний кодекс України;

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування»;

- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується»;

- Державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;

- наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів»;
- постанова КМУ від 13.03.2002 № 321 «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 р. № 459»;
- Державні санітарні норми та правила «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», затвержені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 № 400;
- постанова КМУ від 11.09.1996 №1100 «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується»;
- наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 15.12.1994 року № 116 "Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами" втратив чинність на підставі наказу Міністерства юстиції України від 11.11.2020 № 3940/5;
- постанова КМУ від 18.12.1998 № 2024 «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів».

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги у сфері охорони атмосферного повітря визначаються в Законі України «Про охорону атмосферного повітря». Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення та оплати робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку підприємств, установ, організацій та громадян - підприємців, які отримали такі дозволи»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря».

Правові засади у сфері управління відходами забезпечуються Законом України «Про управління відходами» та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й управління ними, запобігання та зменшення

негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та управління відходами.

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так Законом України «Про інвестиційну діяльність» встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля».

Відповідно до нормативно-правової бази України проєкт Програми відповідає ряду зобов'язань:

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;
- виконання заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони довкілля;
- формування динамічного урівноваженого стану довкілля, що забезпечуватиме екологічне, санітарно-безпечне середовище для життєдіяльності населення.

Враховуючи результати аналізу можна зробити висновок, що проєкт Програми, відповідає цілям екологічної політики, встановленим на національному рівні, враховує їх та пропонує комплекс заходів, які спрямовані на їх виконання.

Стосовно дотримання міжнародних зобов'язань у інших напрямках співробітництва, наприклад, таких як зміна клімату, охорона озонового шару та ін., слід зазначити, що вони не мають прямого відношення до головних цілей та завдань проєкту Програми, що є документом місцевого рівня.

Цілі Програми реалізуються через конкретні заходи і проєкти. Серед цих заходів і проєктів можуть бути і такі проєкти, які відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності. Для таких проєктів має бути здійснена процедура оцінки впливу на довкілля.

Згідно з вимогами ст. 9, 10, ч.4 ст.12 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» Щастинською міською військовою адміністрацією було оприлюднено Заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки (СЕО) проєкту Програми, з метою одержання та врахування зауважень і пропозицій громадськості на офіційному сайті Щастинської МВА - <https://schastinska-gromada.gov.ua> та в Єдиному реєстрі стратегічної екологічної оцінки на Єдиній екологічній платформі «ЕкоСистема». Зауваження та пропозиції отримані від департаменту комунальної власності, земельних,

майнових відносин, екології та природних ресурсів та департаменту охорони здоров'я Луганської облдержадміністрації враховані в цьому Звіті.

Інформація про обговорення Звіту про стратегічну екологічну оцінку Програми буде висвітлена за результатами його обговорення.

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків

На підставі оцінювання ймовірних впливів на компоненти довкілля (атмосферне повітря, водні та земельні ресурси, ґрунти, кліматичні фактори та рівні шумового, теплого, вібраційного забруднення та здоров'я населення) сукупний вплив від реалізації Програми є несуттєвим та екологічно допустимим.

Оцінювання проводиться у даному випадку у часовій перспективі та у порівнянні з нульовою альтернативою. Використовується якісна характеристика у зв'язку з відсутністю у відкритому доступі достатніх масивів даних. Виконання заходів Програми, які спрямовані на виконання екологічних цілей, передбачають створення системи управління побутовими відходами, раціональне використання водних ресурсів, зменшення забруднення навколишнього середовища стічними водами, озеленення територій, охорона територій та об'єктів природно-заповідного фонду на середньостроковий період (4 роки), буде мати незначний вплив на стан довкілля, який обумовлений впливом існуючих незмінних факторів. Виконання заходів Програми не буде мати негативного впливу на рівень забруднення довкілля та буде сприяти його зменшенню, що є важливим індикатором місцевого розвитку. Довгостроковий період не розглядається, оскільки термін виконання Програми складає 4 роки. У порівнянні з нульовою альтернативою вплив на довкілля оцінюється як незначний, оскільки, як зазначалося вище буде обумовлений впливом існуючих незмінних факторів.

Таблиця 6.1

Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Програми

№ з/п	Ймовірні наслідки	Негативний вплив			Пом'якшення стану
		Так	Ймовірно	Ні	
Повітря					
1	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			•	
2	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?			•	+
3	Погіршення якості атмосферного повітря?			•	+
4	Появу джерел неприємних запахів?			•	
5	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			•	

Водні ресурси					
6	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?			•	
7	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			•	
8	Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			•	
9	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			•	
10	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			•	+
11	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			•	+
12	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			•	
13	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			•	
14	Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод?			•	
15	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			•	
16	Забруднення підземних водоносних горизонтів?			•	
Відходи					
17	Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?			•	+
18	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?			•	
19	Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			•	
20	Спорудження еколого-небезпечних об'єктів управління відходами?			•	
21	Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			•	
Земельні ресурси					
22	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?			•	
23	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			•	

24	Зміни в топографії або характеристиках рельєфу?			•	
25	Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або геологічної структури?			•	
26	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			•	
27	Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад?			•	
Біорізноманіття та рекреаційні зони					
28	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			•	+
29	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			•	+
30	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			•	
31	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?			•	+
32	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			•	+
Населення та інфраструктура					
33	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?			•	
34	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потребу житлі?			•	+
35	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?			•	
36	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?			•	
37	Потреба в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			•	+
38	Появ будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			•	+
Екологічне управління та моніторинг					

39	Послаблення правових та економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			•	
40	Погіршення екологічного моніторингу?			•	
41	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			•	
42	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			•	
Інше					
43	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			•	
44	Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			•	
45	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			•	
46	Суттєве порушення якості природного середовища?			•	
47	Поява можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			•	
48	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прями́й або опосередкований вплив на добробут людей?			•	

В процесі стратегічної екологічної оцінки був здійснений аналіз впливу реалізації завдань проєкту Програми як на окремі компоненти навколишнього природного середовища, так і сукупний вплив на природні процеси та комплекси.

Значного негативного впливу під час здійснення планованої діяльності на довкілля та здоров'я населення не передбачається. На основі оцінок, представлених в таблиці 6.1, можна зробити такі висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми:

вплив на атмосферне повітря – негативні наслідки відсутні. Проєкт Програми не передбачає створення нових підприємств із значними обсягами викидів. Зменшенню викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел може сприяти поліпшення стану дорожньо-транспортної інфраструктури;

вплив на водні ресурси – позитивний вплив, а саме: відновлення надійної роботи системи централізованого водовідведення та водоочищення і, як наслідок, зниження забруднення водних об'єктів на території громади неочищеними стічними водами;

відходи – негативні наслідки відсутні, є ймовірність пом'якшення існуючої ситуації. Серед низки екологічних проблем, які мають місце на території Громади, особливо гостро стоїть проблема управління відходами, які є одним з найбільших забруднювачів навколишнього середовища та негативно впливають на всі його компоненти. Ситуація ускладнюється і тим, що не всі населені пункти громади забезпечені послугами з вивозу ТПВ. Проєкт Програми передбачає виконання заходів, реалізація яких призведе до більш відповідального управління відходами;

вплив на земельні ресурси – негативні наслідки відсутні, внаслідок реалізації Програми не передбачається змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози;

вплив на біорізноманіття та рекреаційні зони – негативні наслідки відсутні. У проєкті Програми не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на тваринний та рослинний світ громади;

вплив на території та об'єкти Смарагдової мережі – наслідки відсутні;

вплив на об'єкти природно-заповідного фонду та екомережі – наслідки відсутні;

вплив на клімат – пом'якшення існуючої ситуації за рахунок зниження викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;

вплив на населення та інфраструктура – негативні наслідки відсутні, негативний вплив на стан здоров'я чи захворюваність населення не очікується;

екологічне управління, моніторинг – Програма не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки.

Кумулятивний вплив. Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Синергічний вплив. Сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів, їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту – відсутні.

Коротко-, середньо- та довгострокові (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності – 50-100 років) наслідки – негативні наслідки від реалізації Програми – відсутні.

Постійні і тимчасові, позитивні і негативних наслідки – негативні наслідки постійного і тимчасового характеру від реалізації заходів Програми – відсутні.

Позитивні наслідки зазначені вище окремо для компонентів навколишнього, соціального та культурного середовища області.

Таким чином, реалізація Програми не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Разом з тим, реалізація багатьох завдань Програми має призвести до покращення екологічної ситуації, наскільки це можливо в умовах тривалих активних бойових дій в регіоні.

Затвердження Програми, зважаючи на комплексність рішень, що обумовлюється необхідністю збалансованого розвитку екологічної складової, а

також наукові дослідження у цій галузі у короткостроковий період буде мати незначний вплив на стан довкілля, який буде обумовлений впливом існуючих незмінних факторів.

Реалізація завдань Програми буде мати позитивний вплив на рівень здоров'я населення, тобто сприятиме зниженню рівня захворюваності населення, що є важливим індикатором регіонального розвитку на середньостроковий та довгостроковий період. У разі продовження розпочатої роботи вплив не буде відрізнятися від короткострокового.

У порівнянні з нульовою альтернативою вплив на довкілля оцінюється як незначний, оскільки як зазначалося вище буде обумовлений впливом існуючих незмінних факторів.

Також слід зазначити, що від початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну, на території Луганської області пошкоджена та зруйнована значна кількість об'єктів критичної та соціальної інфраструктури.

Наразі оцінка зруйнованих цивільних, промислових та інфраструктурних об'єктів не можлива, оскільки на сьогодні вся територія громади тимчасово окупована. Крім того, значна кількість внутрішньо переміщених осіб призвела до суттєвих змін у демографічній ситуації.

Після закінчення бойових дій та деокупації території громади, для громади актуальним буде питання швидкого відновлення об'єктів критичної інфраструктури через відбудову зруйнованих, забезпечення безпечного повернення населення та подальший розвиток у нових умовах.

Враховуючи зазначене, після завершення бойових дій до завдань Програми, у разі необхідності, можуть бути внесені зміни, з урахуванням першочерговості заходів з відновлення громади.

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання програми

Під час проведення аналізу ймовірних негативних наслідків для довкілля від реалізації Програми було виявлено ряд завдань, виконання яких потребує серйозної уваги, недопущення негативного впливу на довкілля та здоров'я населення внаслідок реалізації Програми.

Таблиця 7.1

Заходи щодо запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми

Складова довкілля	Заходи
Атмосферна повітря	<ul style="list-style-type: none"> - заходи з озеленення населених пунктів громади; - відновлення транспортно-логістичної інфраструктури; - дотримання діючих норм законодавства під час проведення будівельних робіт; - проведення інформаційної кампанії серед населення щодо неприпустимості спалювання сухої трави, побутового й промислового сміття

Водні ресурси	<ul style="list-style-type: none"> - впровадження сучасних технологій очищення стічних вод, будівництво нових очисних споруд; - впровадження системи моніторингу якості питної води; - реконструкція та капітальний ремонт колекторів водовідведення; - будівництво, реконструкція та модернізація об'єктів водопостачання та водовідведення
Земельні ресурси	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення обстеження та гуманітарного розмінування земель; - проведення оцінки шкоди та збитків, що завдані земельному фонду громади; - рекультивация порушених ґрунтів з метою повернення їх у сільськогосподарське виробництво
Управління побутовими відходами	<ul style="list-style-type: none"> - відновлення контейнерів та майданчиків для збору та тимчасового зберігання ТПВ; - відновлення автотранспортного парку спеціалізованої техніки для санітарної очистки території громади; - впровадження технології роздільного збирання твердих побутових відходів; - ліквідація стихійних сміттєзвалищ; - проведення агітаційно-роз'яснювальної роботи серед населення щодо роздільного збирання побутових відходів
Здоров'я населення	<ul style="list-style-type: none"> - перелічений вище комплекс заходів щодо зменшення негативних наслідків виконання документу державного планування прямо та опосередковано впливає на покращення стану здоров'я населення і є одним із головних завдань розробки цієї Програми - оцінка впливу на довкілля планової діяльності, пов'язаної з реалізацією проекту ДДП

Реалізація Програми потребує виконання великої кількості заходів, що стосуються розвитку сфери забезпечення громади системами інженерної інфраструктури, ремонту вулично-дорожньої мережі, енергозбереження й раціонального використання природних ресурсів, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в екологічному відношенні життєвого середовища.

Виконання заходів, передбачених Програмою, матиме позитивний вплив на всі складові довкілля, поліпшення загального екологічного та естетичного стану Щастинської міської територіальної громади.

При цьому слід зауважити, що питання визначення обсягів фінансування на реалізацію завдань, будуть розглядатися після деокупації тимчасово окупованої території та за результатами актів обстеження зруйнованих об'єктів.

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки)

Під час підготовки Звіту про СЕО визначено доцільність і прийнятність планованої діяльності і обґрунтування економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів щодо забезпечення безпеки довкілля, а також оцінено вплив на навколишнє середовище, прогноз впливу на навколишнє середовище, виходячи із особливостей планованої діяльності з урахуванням природних, соціальних та техногенних умов.

Під час здійснення СЕО проєкту Програми були розглянуті три сценарії розвитку, а саме:

- оптимістичний, який демонструє позитивну динаміку, яка можлива за умови успішної реалізації Програми;
- впровадження природоохоронних заходів в рамках реалізації обласної Програми економічного і соціального розвитку;
- гіпотетичний «нульовий», за яким не розробляється і не затверджується проєкт Програми.

В якості альтернативи розглядався гіпотетичний «нульовий» сценарій, тобто опис, прогнозування та оцінку ситуації у випадку незатвердження проєкту Програми. Це означає збереження незмінною існуючої на даний момент ситуації на території громади. Незатвердження проєкту Програми не дасть змоги збільшити позитивні впливи на довкілля і здоров'я населення, які мають бути наслідком виконання заходів проєкту Програми. Реалізація «нульового сценарію» не забезпечить ефективне відновлення після деокупації території та подальший збалансований (сталий) розвиток громади.

Другий альтернативний варіант передбачає впровадження природоохоронних заходів в рамках реалізації обласної Програми економічного і соціального розвитку. Цей варіант не відображає поточну ситуацію з впровадження природоохоронних заходів на території громади та не може вирішити проблему екологічного стану території. Через обмеженість коштів громада не зможе мати можливості передбачити реалізацію ефективних природоохоронних заходів. Крім цього, відсутня можливість залучення цільових коштів з державного та обласного бюджетів, а також координація дій виконавців таких заходів, що не дозволяє забезпечити ефективне використання наявних ресурсів громади. Отже, цей варіант не є оптимальним.

За результатами аналізу реалізації кожного із сценаріїв та прогнозу можливих шляхів розвитку громади у випадку домінування тих чи інших факторів та з урахуванням впливу ефектів чи негативних наслідків від них визначено наступне:

- в рамках гіпотетичного «нульового» сценарію відновлення та сталий розвиток громади ускладниться та погіршиться екологічна ситуація. Це означає збереження інерції розвитку з негативними тенденціями і диспропорціями та загроз екологічній безпеці і безпеці життя населення;
- впровадження природоохоронних заходів в рамках реалізації обласної Програми економічного і соціального розвитку не відображає поточну ситуацію

з впровадження природоохоронних заходів на території громади та не може вирішити проблему екологічного стану території;

- в рамках оптимістичного сценарію виконання заходів проєкту Програми позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси. Це означає, що реалізація Програми сприятиме гармонізації економічної, соціальної і екологічної складових розвитку громади та підвищенню рівня збалансованості і стійкості.

Зазначені результати свідчать про необхідність затвердження проєкту Програми.

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання програми для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

На підставі проведеного аналізу зроблено висновок, що Програма відповідає державним та регіональним стратегічним документам, реалізація завдань та заходів Програми не справить значного негативного впливу на стан довкілля та здоров'я населення.

Згідно статті 17 розділу 5 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» замовник здійснює моніторинг наслідків виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному вебсайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Моніторинг базується на розгляді обмеженої кількості відібраних показників (індикаторів) за кожним зі стратегічних напрямів і аналізі досягнення запланованих результатів. Для моніторингу наслідків реалізації Програми для довкілля застосовуються екологічні індикатори, особливо ті, для яких є моніторингові дані.

Враховуючи те, що відповідно до положень Закону України від 03 березня 2022 року № 2115-ХІ «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» органи державної статистики призупинили оприлюднення статистичної інформації, за деяким винятком та ускладненість проведення аналізу ситуації в зоні конфлікту у зв'язку із окупацією всієї території громади пропонується здійснення моніторингу виконання Програми за даними щодо:

1) середньорічних концентрацій забруднюючих речовин по населених пунктах громади, де Луганський обласний центр гідрометеорології здійснює дослідження стану атмосферного повітря для основних забруднювачів у порівнянні до затверджених рівнів ГДК у атмосферному повітрі населених місць;

2) державного моніторингу поверхневих вод в Луганській області на відповідність затвердженим ГДК в поверхневих водах на території громади та

області для головних забруднювачів поверхневих вод, що здійснюється Сіверсько-Донецьким басейновим управлінням водних ресурсів.

У разі відсутності даних щодо зазначених показників, внаслідок ведення тривалих бойових дій на території громади, пропонується, як альтернативний варіант, використати статистичні дані щодо стану атмосферного повітря та водних ресурсів на території громади або області.

Таблиця 9.1

Індикатори для моніторингу виконання Програми

№ з/п	Індикатор	Періодичність
1	Атмосферне повітря: Базовий показник – рівні ГДК, затверджені відповідно чинного законодавства	Один раз на рік
2	Поверхневі води: Базовий показник – рівні ГДК, затверджені відповідно чинного законодавства	Один раз на рік
3	Кількість звернень до закладів охорони здоров'я	Один раз на рік
4	Виписка електронних рецептів на лікарські засоби	Один раз на рік

Здійснення моніторингу впливів, у тому числі на здоров'я населення за визначеними показниками з веденням щорічної звітності, дозволить виявляти недоліки і порушення, що можуть негативно впливати на комфортність проживання, визначити необхідні заходи по їх усуненню, а також проводити інформування громадськості про поточні ускладнення та прогностичні терміни їх усунення.

При здійсненні моніторингу основну увагу належить приділяти заходам передбаченим в сфері охорони навколишнього природного середовища. Виконання низки планувальних заходів, визначених в Програмі є обов'язковою умовою для досягнення стійкості природного середовища до антропогенних навантажень та забезпечення сприятливих санітарно-гігієнічних умов життєдіяльності населення.

10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)

Транскордонні наслідки виконання Програми відсутні, оскільки її виконання не матиме наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, сусідніх держав.

11. Резюме нетехнічного характеру

Під час підготовки звіту стратегічної екологічної оцінки визначено доцільність і прийнятність планової діяльності і обґрунтування економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів щодо забезпечення безпеки навколишнього середовища.

В ході проведення СЕО проведено оцінку факторів ризику і потенційного впливу на стан довкілля, враховано екологічні завдання місцевого рівня в

інтересах ефективного та стабільного соціально-економічного розвитку Щастинської міської військової адміністрації та підвищення якості життя населення.

Програмою економічного, соціального та культурного розвитку Щастинської міської територіальної громади Щастинського району Луганської області на 2024-2027 роки передбачено виконання таких стратегічних цілей:

1. Економічне зростання: конкуренто-спроможність; розвиток бізнес середовища, агропромислового комплексу та залучення інвестицій.

2. Сучасна розвинута енергоефективна інфраструктура.

3. Безпечна, розвинута, згуртована громада, комфортна для проживання кожного.

4. Електронне самоврядування та відкрита влада.

Заходи Програми відповідають стратегічним цілям державної екологічної політики, визначеним Законом України від 28.02.2019 № 2697 «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року».

Реалізація Програми не повинна призвести до появи нових негативних наслідків для довкілля, якщо під час її реалізації будуть належним чином враховані природоохоронні вимоги.

Виконання заходів Програми з великою мірою ймовірності не призведе до виникнення нових негативних впливів на довкілля, у т. ч. на здоров'я населення.

У даному Звіті враховані пропозиції, отримані протягом громадського обговорення «Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки».

Реалізація Програми за умови дотримання екологічних та нормативних вимог має сприяти зменшенню антропогенного навантаження на довкілля. Поєднання зусиль, спрямованих на виконання та дотримання умов програми із зусиллями, спрямованими на пом'якшення несприятливого впливу на довкілля, забезпечуватиме підвищення рівня добробуту, здоров'я населення громади та досягнення вищих стандартів життя.

З огляду на зазначене можна стверджувати, що в цілому розроблення проєкту Програми проведено з урахуванням ймовірних впливів на довкілля та з прагненням їх мінімізації.

Перелік виконавців звіту про стратегічну екологічну оцінку

Посада	Власне ім'я, прізвище	Підпис
Начальник загального відділу Щастинської міської військової адміністрації Щастинського району Луганської області	Ксенія СИДОРЕНКОВА	
Начальник відділу житлово-комунального господарства Щастинської міської військової адміністрації Щастинського району Луганської області	Артем ДИКУН	